

Název *kmocháček* zaujímá vých. polovinu hanáckých nářečí a téměř celou oblast vm. dialektů. Hlásková obměna *kmucháček* je hojná v nář. dolských a na území jz. od Brna.

Na větší části Slezska je rozšířeno pojmenování *křesníček*. Dvojslovné pojmenování *křesný tatíček* a substantivizované adjektivum *křesný* se vyskytují v úzkém pásu na slezsko-východomoravském pomezí a ve stř. Slezsku; na sev. Valašsku tvoří menší oblast výraz *tatíček*. V přechodném pásu česko-polských nářečí je dominantní název *potek*; podoba *půta* je doložena z Podještědí.

- 4** **chmotr** jen nář. — Viz *kmotr*. Disimilace *km* > *chm*.
kmocháček, kmucháček stč. *kmoch*, dem. *kmošek, kmošček*, Jg *kmoch*, dem. *kmochánek*, též *kmošek*, Kt též *kmucháček*, SSJČ expr. dem., *kmochánek, kmucháček* obě nář., hluž. *kmoch* — Domácká podoba z *kmotr* (jako *Pech* z *Petr*).
kmoter jen nář. — Viz *kmotr*.
kmotr stč., Jg, SSJČ, SSJ *kmotor*, hluž. *kmót(r)* — Výraz *kmotr* přitvořen ke *kmotra* (to z lat. *commater* ‚spolumatka‘).
kmotříček Jg, SSJČ, SSJ *kmotříček* — Dem. ke *kmotřík*.
kmotřík Jg dem., SSJČ, SSJ *kmotřík*, dluž. *kmotšík* — Dem. ke *kmotr*.
kmotřínek SSJČ též *kmotránek* — Dem. ke *kmotr*.
křesníček jen nář.; Jg též *křestník, křestníček* slez. — Univerbizační sousloví *křesný tatíček*, viz tam.

křesný jen nář.; SSJ *krstný* — Zpodstatnělé příd. jméno, to od *křest*.

křesný tatíček Jg též *křestný otec, křestní otec*, SSJČ *křestní otec*, SSJ *krstný otec* — Sousloví, viz *křesný*.

kumoter jen nář.; pol. — Viz *kmotr*.

potek jen nář.; Kt též *potěček* slez. (stč. ‚syn otcovy sestry‘) — Přejato z lat. (*pater spiritualis*) přes něm. (*Pate*), pomocí přípony *-ek*.

půta jen nář.; Jg *puta* m. i f. — Adaptací něm. nář. *Pote*, a to sekundárním dloužením kořeně samohlásky a příklonem k morfologickému typu *předseda* (podle *táta, děda*).

tatíček v sled. významu jen nář. — Přenesením.

5 *kmotr* Po 1, Ju 1–5, Ru 2, 4 — *kmotříček* Ju 1, 2, 4, Ru 3, 4 — *kmocháček* Ru 5 — kúm Ju 2, 3, 7

6 AJŠ 726, AJPP 29

Fi

19 *kmotra* (1843) — *mapa s. 97*

- 1** M *kmotra* (paňi *kmotra* 113) — *kumotra* 833–836 — *chmotra* (též 106, 505)
kmotříčka (*kmotříčka* 431) — *chmotříčka*
kmotřenka (též *kmotřinka* 120, *kmotřenka* 685, 712, 715, 725, 728, 733, 754)
křesnička (*křesnička* 805, 830)
křesná (*křosna* 801)
křesná mařička 817 (k. *matka* 749, 813, *křesni m.* 813, *křesná mama* 748, 812, 823, k. *mamička* 747, k. *mamjenka* 703, *křsná mamka* 756)
mařička 724, 739, 740, 748
potka
X *kmotra* 102, 149, 202–206, 208–210, 212–213, 225–228, 240, 247, 252, 301–305, 307–310, 319–321, 323, 329, 407, 414, 424, 445, 451, 460, *kmotřenka* 211
- 2** Mapa ukazuje nářeční rozrůznění v pojmenování *kmotry*, tj. zástupkyně dítěte při křtu. Zapsané výrazy jsou často expresivní; expresivita bývá vyjadřována deminutivními formami.
Materiál přinesl nejen rozdíly lexikální, ale i slovtvorné (*kmotra* × *kmotříčka* × *kmotřenka*, *křesnička* × *křesná*), popř. hláskové (*kmotra* × *chmotra*).
- 3** Základní lexikální protiklad tvoří na jedné straně většinové pojmenování *kmotra* (*kmotříčka, kmotřenka*), na druhé straně okrajové názvy *křesnička* a *potka*.
Výraz *kmotříčka* se vyskytuje po celých Čechách s malým přesahem na jz. Moravu a na Zábřežsko. Rozsáhlý areál zahrnující sev. část čes.-mor. nář., střm. a téměř celou vm. nář. oblast je charakterizován slovem *kmotřenka*. Forma *kmotra* se rozptýleně nachází po celých Čechách, souvisleji a zpravidla nedubletně v okrajových oblastech (Domažlicko, sev. Čechy, záp. Morava). Na Náchodsku je častá hlásková obměna *chmotra, chmotřička*, na Jablunkovsku se vyskytuje podoba *kumotra*.
Název *křesnička* je rozšířen ve Slezsku; na Příborsku a na přilehlém sv. okraji vm. nářečí vytváří menší areál sousloví *křesná matka*, substantivizované adjektivum *křesná* bylo zaznamenáno zvláště na Hranicku. Výraz *mařička* je obvyklý na Valašsku. V přechodném pásu čes.-pol. dialektů dominuje název *potka*.
- 4** **chmotra** jen nář. — Viz *kmotra*, disimilace *km* > *chm*.
chmotříčka jen nář. — Viz *kmotříčka* a *chmotra*.

kmotra stč., Jg, SSJČ, SSJ, pol. nář., hluž. *kmótra* — Psl. **kmotra* (z lat. *commater* ‚spolumatka‘).